

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

12. června 2012*

„Sociální zabezpečení migrujících pracovníků — Nařízení (EHS) č. 1408/71 — Článek 14 odst. 1 písm. a) a čl. 14a odst. 1 písm. a) — Článek 45 SFEU a článek 48 SFEU — Dočasná práce v jiném členském státě, než je stát, na jehož území je činnost obvykle vykonávána — Rodinné dávky — Použitelné právní předpisy — Možnost přiznání přídatků na děti členským státem, kde je dočasná práce vykonávána, ale který není příslušným státem — Uplatnění pravidla vnitrostátního práva k zamezení souběhu dávek, které vylučuje tuto dávku v případě přijetí srovnatelné dávky v jiném státě“

Ve spojených věcech C-611/10 a C-612/10,

jejichž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutími Bundesfinanzhof (Německo) ze dne 21. října 2010, došlými Soudnímu dvoru dne 23. prosince 2010, v řízeních

Waldemar Hudzinski

proti

Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse (C-611/10),

a

Jaroslav Wawrzyniak

proti

Agentur für Arbeit Mönchengladbach – Familienkasse (C-612/10),

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, J. Malenovský, M. Safjan a A. Prechal (zpravodajka), předsedové senátů, G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J.-J. Kasel a D. Šváby, soudci,

generální advokát: J. Mazák,

vedoucí soudní kanceláře: K. Malacek, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 6. prosince 2011,

* Jednací jazyk: němčina.

s ohledem na vyjádření předložená:

- za W. Hudzinskiho a J. Wawrzyniaka N. Lamprechtem, Rechtsanwalt,
- za německou vládu T. Henzem a K. Petersen, jako zmocněnci,
- za maďarskou vládu M. Fehérem jakož i K. Szíjjártó a K. Veres, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi V. Kreuzschitzem a S. Grünheid, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 16. února 2012,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu čl. 14 odst. 1 písm. a) a čl. 14a odst. 1 nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996 (Úř. věst. L 28, s. 1; Zvl. vyd. 15/03, s. 3), pozměněném nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 647/2005 ze dne 13. dubna 2005 (Úř. věst. L 117, s. 1, dále jen „nařízení č. 1408/71“), jakož i pravidel Smlouvy o FEU v oblasti volného pohybu pracovníků a zásady zákazu diskriminace.
- 2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci sporů mezi W. Hudzinskim a Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse (úřad práce – pokladna pro vyplácení rodinných přídatků ve Wesel), jakož i J. Wawrzyniakem a Agentur für Arbeit Mönchengladbach – Familienkasse (Úřad práce – pokladna pro vyplácení rodinných přídatků v Mönchengladbach) ve věci odmítnutí přiznání přídatků na dítě v Německu.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 První a pátý bod odůvodnění nařízení č. 1408/71 zní takto:

„vzhledem k tomu, že pravidla pro koordinaci vnitrostátních právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení spadají do rámce volného pohybu pracovníků, kteří jsou státními příslušníky členských států, a měla by proto přispívat ke zlepšení jejich životní úrovně a pracovních podmínek;

[...]

vzhledem k tomu, že je nezbytné v rámci uvedené koordinace zaručit uvnitř Společenství pracovníkům žijícím v členských státech a osobám jimi vyživovaným a pozůstalým po nich rovnost zacházení s ohledem na různé vnitrostátní právní předpisy“.

- 4 Osmý až desátý bod odůvodnění tohoto nařízení uvádí:

„vzhledem k tomu, že zaměstnané osoby a osoby samostatně výdělečně činné pohybující se ve Společenství by měly podléhat systému sociálního zabezpečení pouze jednoho členského státu, aby se zamezilo souběhu použitelných vnitrostátních právních předpisů a složitostem, které by z toho mohly vyplývat;

vzhledem k tomu, že je třeba omezit, jak je to jen možné, počet a dosah případů, kdy osoba odchylně od obecného pravidla podléhá současně právním předpisům dvou členských států;

vzhledem k tomu, že k co nejúčinnějšímu zaručení rovnosti zacházení pro všechny pracovníky působící na území členského státu je vhodné jako obecné pravidlo stanovit, že se použijí právní předpisy členského státu, ve kterém dotyčná osoba vykonává zaměstnání nebo samostatnou výdělečnou činnost“.

- 5 Článek 13 nařízení č. 1408/71, nazvaný „Obecná pravidla“, stanoví:

„1. S výhradou článků 14c a 14f podléhají osoby, na které se vztahuje toto nařízení, pouze právním předpisům jediného státu. Tyto právní předpisy se určují v souladu s touto hlavou.

2. S výhradou článků 14 až 17:

- a) osoba zaměstnaná na území jednoho členského státu podléhá právním předpisům uvedeného státu, i když má bydliště na území jiného členského státu nebo i když podnik nebo zaměstnavatel, který ji zaměstnává, má sídlo nebo místo podnikání na území jiného členského státu;

[...]“

- 6 Článek 14 uvedeného nařízení nadepsaný „Zvláštní pravidla pro jiné osoby než námořníky vykonávající závislou činnost“ stanoví:

„Pravidlo uvedené v čl. 13 odst. 2 písm. a) se použije s výhradou těchto výjimek a zvláštností:

- 1) a) Osoba zaměstnaná na území členského státu podnikem, pro nějž obvykle pracuje, která je tímto podnikem vyslána na území jiného členského státu, podléhá nadále právním předpisům prvního členského státu, za předpokladu, že očekávané trvání této práce nepřekračuje 12 měsíců a že není vyslána, aby nahradila jinou osobu, které skončila doba jejího vyslání;

[...]“

- 7 Podle článku 14a nařízení č. 1408/71, s názvem „Zvláštní pravidla pro jiné osoby než námořníky vykonávající samostatnou výdělečnou činnost“:

„Pravidlo uvedené v čl. 13 odst. 2 písm. b) se použije s výhradou těchto výjimek a zvláštností:

- 1) a) Osoba obvykle samostatně výdělečně činná na území členského státu, která vykonává práci na území jiného členského státu, nadále podléhá právním předpisům prvního členského státu za předpokladu, že očekávané trvání této práce nepřekračuje 12 měsíců.

[...]“

- 8 Článek 73 v kapitole 7 hlavy III nařízení č. 1408/71, nadepsaný „Zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné, jejichž rodinní příslušníci mají bydliště v jiném členském státě, než je příslušný stát“, stanoví:

„Zaměstnaná osoba nebo osoba samostatně výdělečně činná podléhající právním předpisům členského státu má nárok pro své rodinné příslušníky, kteří mají bydliště v jiném členském státě, na rodinné dávky stanovené právními předpisy prvního členského státu, jako by měli bydliště na jeho území, není-li v příloze VI stanoveno jinak.“

- 9 Článek 76, uvedený v téže kapitole 7 nařízení č. 1408/71, nadepsaný „Pravidla přednosti v případě souběhu nároku na rodinné dávky podle právních předpisů příslušného státu a podle právních předpisů členského státu bydliště rodinných příslušníků“, stanoví:

„1. Pokud jsou po stejnou dobu pro stejného rodinného příslušníka a z důvodu výkonu povolání rodinné dávky stanoveny právními předpisy členského státu, na jehož území mají rodinní příslušníci bydliště, pozastavuje se nárok na rodinné dávky náležející v souladu s právními předpisy jiného členského státu, případně podle článků 73 nebo 74, do výše stanovené právními předpisy prvního členského státu.

2. Jestliže žádost o dávky není podána v členském státě, na jehož území mají rodinní příslušníci bydliště, může příslušná instituce jiného členského státu použít odstavce 1, jako by dávky byly přiznány v prvním členském státě.“

10 Článek 10 nařízení Rady (EHS) č. 574/72 ze dne 21. března 1972, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení č. 1408/71 ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením č. 118/97, pozměněném nařízením č. 647/2005 (dále jen „nařízení č. 574/72“), nadepsaný „Pravidla použitelná na zaměstnanou osobu nebo osobu samostatně výdělečně činnou v případě souběhu nároků na rodinné dávky nebo přídatky“, stanoví:

„1

a) Nárok na rodinné dávky nebo přídatky náležející podle právních předpisů členského státu, podle kterých nepodléhá získání nároku na tyto dávky nebo přídatky podmínce pojištění, zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti, se pozastavuje, jestliže po stejnou dobu a pro stejného rodinného příslušníka jsou dávky náležející buď pouze podle vnitrostátních právních předpisů jiného členského státu, nebo podle článků 73, 74, 77 nebo 78 nařízení [č. 1408/71], a to do výše těchto dávek.

b) Pokud je však výdělečná činnost vykonávána na území prvního členského státu:

i) v případě dávek náležejících buď pouze podle vnitrostátních právních předpisů jiného členského státu, nebo podle článků 73 nebo 74 nařízení [č. 1408/71], osobou mající nárok na rodinné dávky nebo osobou, které jsou dávky vypláceny, pozastavuje se nárok na rodinné dávky náležející buď pouze podle vnitrostátních právních předpisů tohoto jiného členského státu, nebo podle těchto článků, do výše částky rodinných dávek stanovené právními předpisy členského státu, na jehož území má rodinný příslušník bydliště. Náklady na dávky vyplácené členským státem, na jehož území má rodinný příslušník bydliště, nese tento členský stát;

[...]“

Německé právo

11 V zákoně o dani z příjmu (Einkommensteuergesetz, dále jen „EStG“) § 62 odstavec 1 s názvem „Oprávněné osoby“ stanoví:

„Ve vztahu k dětem ve smyslu § 63 má každý na základě tohoto zákona právo na přídatky na nezaopatřené dítě:

1) pokud má bydliště nebo obvyklé místo pobytu na vnitrostátním území, nebo

2) nemá-li bydliště ani obvyklé místo pobytu na vnitrostátním území, pokud:

a) má neomezenou povinnost k dani z příjmu v souladu s § 1 odst. 2, nebo

b) považuje se za osobu s neomezenou povinností k dani z příjmu podle § 1 odst. 3.“

12 Podle ustanovení § 65 odst. 1 EStG, nadepsaného „Jiné dávky pro děti“:

„1. Přídatky na nezaopatřené dítě nejsou vypláceny na dítě, které má nárok na výplatu některé z následujících dávek, nebo na dítě, které by mělo na její výplatu nárok, pokud by o ní bylo požádáno v tomto smyslu:

1) dávky na dítě ze zákonného úrazového pojištění nebo příplatky na dítě ze zákonných důchodových pojištění;

2) dávky na dítě poskytované v zahraničí a srovnatelné s přídatky na nezaopatřené dítě nebo některou z dávek uvedených v bodě 1;

[...]

2. Je-li v případech odstavce 1 věty 1 bodu 1 hrubá částka jiné dávky nižší než přídavky na nezaopatřené dítě podle § 66 [EStG], vyplácí se přídavky na nezaopatřené dítě ve výši rozdílu, činí-li alespoň 5 eur.“

13 V §66 EStG jsou stanovena pravidla ohledně výše přídavků na dítě a způsobů jejich výplaty.

Spory v původním řízení a předběžné otázky

14 W. Hudzinski, polský státní příslušník, má bydliště a pracuje v Polsku jako samostatně výdělečně činný zemědělec. Vztahuje se na něj systém sociálního zabezpečení tohoto členského státu.

15 Od 20. srpna do 7. prosince 2007 pracoval W. Hudzinski jako sezónní dělník pro zahradnictví v Německu. V roce 2007 byl na základě své žádosti považován za osobu s neomezenou povinností k dani z příjmu v Německu.

16 Pro období, kdy pracoval v Německu, podal W. Hudzinski pro své dvě děti, které mají rovněž bydliště v Polsku, žádost o přiznání přídavků na dítě podle § 62 a násl. EStG ve výši 154 EUR na dítě měsíčně.

17 Žádost byla Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse zamítnuta stejně jako odvolání podané proti rozhodnutí o zamítnutí. Jelikož nebyla úspěšná ani žaloba podaná proti tomuto rozhodnutí o zamítnutí odvolání, podal W. Hudzinski k předkládajícímu soudu proti rozsudku v prvním stupni opravný prostředek „Revision“.

18 J. Wawrzyniak je polským státním příslušníkem, který žije společně se svou ženou a společnou dcerou v Polsku. V této zemi je pojištěn pro účely sociálního zabezpečení.

19 Od února do prosince 2006 pracoval J. Wawrzyniak v Německu jako vyslaný pracovník. Za rok 2006 mu byla v Německu vyměřena daň z příjmu a společně s ním i jeho manželce.

20 J. Wawrzyniak podal za období, ve kterém pracoval v Německu, žádost o přiznání přídavků na dítě pro svou dceru ve výši 154 EUR měsíčně podle § 62 a násl. EStG. Jeho žena byla i během tohoto období kryta zdravotním pojištěním pouze v Polsku. Pobírala pro svou dceru také během tohoto období měsíční dávky na dítě ve výši asi 48 PLN, tedy přibližně 12 EUR.

21 Agentur für Arbeit Mönchengladbach – Familienkasse zamítl žádost J. Wawrzyniaka i odvolání proti rozhodnutí o zamítnutí. Jelikož žaloba podaná proti rozhodnutí o zamítnutí odvolání byla rovněž zamítnuta, podal J. Wawrzyniak proti rozsudku v prvním stupni k předkládajícímu soudu opravný prostředek „Revision“.

22 Ve svých žalobách u Bundesfinanzhof W. Hudzinski a J. Wawrzyniak tvrdí, že z rozsudku ze dne 20. května 2008, Bosmann (C-352/06, Sb. rozh. s. I-3827) vyplývá, že § 62 a následující EStG se použije, i když není Spolková republika Německo podle nařízení č. 1408/71 příslušným členským státem podle čl. 14a bodu 1 písm. a) tohoto nařízení v případě W. Hudzinskiho ani čl. 14 bodu 1 písm. a) uvedeného nařízení v případě J. Wawrzyniaka.

23 J. Wawrzyniak kromě toho tvrdí, že jeho právo na přídavky na dítě v Německu není vyloučeno ani ustanovením § 65 odst. 1 první věty bodu 2 ve spojení s ustanovením § 65 odst. 2 EStG, jelikož tato ustanovení jsou v rozporu s unijním právem a v každém případě se neuplatní v oblasti, na kterou se vztahuje nařízení č. 1408/71.

24 V tomto ohledu má předkládající soud zato, že výše uvedenému rozsudku Bosmann je nutno rozumět v tom smyslu, že členský stát, i když není příslušný na základě článku 13 a násl. nařízení č. 1408/71, má nicméně možnost přiznat migrujícímu pracovníkovi rodinné dávky podle vnitrostátního práva.

- 25 Podle téhož soudu nicméně z uvedeného rozsudku vyplývá, že takovou možnost lze připustit pouze v určitých případech.
- 26 Zaprvé členský stát, který není nepřislušný podle článku 13 a násl. nařízení č. 1408/71, má podle názoru předkládajícího soudu tuto možnost pouze tehdy, když – jak tomu bylo ve věci, ve které byl vydán výše citovaný rozsudek Bosmann – musí být rodinná dávka tímto státem přiznána, aby pracovníkovi nevznikla újma na jeho právech z důvodu, že využil práva volného pohybu.
- 27 Věci v původních řízeních však nebyly podle předkládajícího soudu takovými případy, protože W. Hudzinski a J. Wawrzyniak z důvodu dočasné práce v Německu neutrpěli žádnou újmu na svých právech.
- 28 V souladu s čl. 14 odst. 1 písm. a) a čl. 14a odst. 1 nařízení č. 1408/71 zůstaly totiž právní předpisy v oblasti sociálního zabezpečení, které se na ně uplatní, beze změny, takže pokud jde o období dočasné práce v Německu, vztahovaly se na ně nadále polské právní předpisy.
- 29 Z toho podle předkládajícího soudu plyne, že nemohli ztratit výhodu spočívající ve výhodnějších přídavicích na dítě stanovených německým právem, protože na tyto přídavky nikdy neměli nárok.
- 30 Zadruhé má předkládající soud za to, že situace dotčené v původních řízeních se i jinak významně odlišují od situace ve věci, ve které byl vydán výše citovaný rozsudek Bosmann. Oproti situaci dotčené v posledně uvedené věci není ve věcech v původním řízení Spolková republika Německo členským státem bydliště dětí. Vystává tedy otázka, zda tento prvek představuje další podmínku, která omezuje možnost nepřislušného členského státu přiznat migrujícímu pracovníkovi rodinné dávky.
- 31 Zatřetí má předkládající soud za to, že vystává rovněž otázka, zda nemá být uvedená možnost omezena na případy, kdy neexistuje nárok na srovnatelné rodinné dávky na základě právních předpisů příslušného členského státu, jak tomu bylo ve věci, ve které byl vydán výše citovaný rozsudek Bosmann, jak tomu však není v případech dotčených v projednávaných věcech v původních řízeních, ve kterých pracovníci mají nárok na takové dávky v příslušném členském státě.
- 32 I za předpokladu, že oproti názoru předkládajícího soudu má nepřislušný členský stát v takových případech jako v původních řízeních možnost přiznat rodinné dávky, byť jsou tyto případy zásadně odlišné od případu dotčeného ve věci, ve které byl vydán výše citovaný rozsudek Bosmann, vystává dále otázka, zda unijní právo, zejména pak ustanovení smlouvy v oblasti volného pohybu pracovníků nebo zásady zákazu diskriminace, brání takovému pravidlu, jaké vyplývá z § 65 EStG, na základě kterého jsou přídavky na dítě přiznány, pouze pokud zúčastněný nemá nárok na srovnatelné dávky v příslušném členském státě.
- 33 Předkládající soud konečně poznamenává, že kdyby také tato otázka měla být oproti jeho předpokladu zodpovězena kladně, vystává ještě otázka, jakým způsobem vyřešit z toho vyplývající souběh nároků.
- 34 Za těchto okolností se Bundesfinanzhof ve věci C-611/10 rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:
- „Je nutno čl. 14a odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71 vykládat v tom smyslu, že podle něj v každém případě zbavuje členský stát, který podle uvedeného článku není nepřislušný, možnosti poskytovat na základě vnitrostátního práva rodinné dávky zaměstnanci zaměstnanému na jeho území pouze přechodně, když ani samotný zaměstnanec, ani jeho děti v tomto státě nebydlí ani se tam obvykle nezdržují?“
- 35 Ve věci C-612/10 se Bundesfinanzhof rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Má být čl. 14 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71 vykládán v tom smyslu, že podle něj v každém případě nepřislušnému členskému státu, do něhož je pracovník vyslán a který není ani členským státem bydliště dítěte, odnímá pravomoc vyplácet vyslanému pracovníkovi rodinné dávky tehdy, jestliže pracovník svým vysláním do tohoto členského státu neutrpěl újmu na svých právech?

2) V případě, že bude první předběžná otázka zodpovězena záporně:

Je třeba čl. 14 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71 vykládat v tom smyslu, že nepřislusný členský stát, do něhož je pracovník vyslán, je oprávněn vyplácet rodinné dávky v každém případě pouze tehdy, jestliže je prokázáno, že v jiném členském státě nevzniká nárok na srovnatelné rodinné dávky?

3) Jestliže bude odpověď na tuto otázku rovněž záporná:

Brání pak právní předpisy [...] Unie takovému vnitrostátnímu právnímu předpisu, jaký vyplývá z [...] § 65 EStG, který vylučuje nárok na rodinné dávky, jestliže srovnatelná dávka je vyplácena v zahraničí nebo by byla vyplácena, kdyby o ní bylo příslušným způsobem požádáno?

4) V případě kladné odpovědi na tuto otázku:

Jak je následně třeba řešit uvedený souběh nároku v příslušném státě, který je zároveň členským státem bydliště dětí, a nároku v nepřislusném státě, který není ani členským státem bydliště dětí?“

36 Usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 14. února 2011 byly věci C-611/10 a C-612/10 spojeny pro účely písemné a ústní části řízení, jakož i rozsudku.

K předběžným otázkám

K jediné otázce ve věci C-611/10 a dvěma prvními otázkám ve věci C-612/10

37 Podstatou jediné otázky předkládajícího soudu ve věci C-611/10 a dvou prvních otázek ve věci C-612/10, které je třeba přezkoumat společně, je, zda mají být čl. 14 odst. 1 písm. a) a čl. 14a odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71 vykládány v tom smyslu, že brání členskému státu, který není příslušným státem podle uvedených ustanovení, přiznat přídavky na dítě podle jeho vnitrostátního práva migrujícímu pracovníkovi, který vykonává na jeho území dočasnou práci za takových okolností, jaké jsou dány v původních řízeních, a to i pokud je zjištěno, že zaprvé dotčený pracovník neutrpěl žádnou újmu na svých právech z důvodu výkonu svého práva volného pohybu, jelikož si zachoval právo na rodinné dávky stejné povahy v příslušném členském státě, a zadruhé že pracovník ani dítě, pro které byly přídavky požadovány, nemají obvyklý pobyt na území členského státu, kde byla dočasná práce vykonávána.

38 V tomto ohledu je třeba konstatovat, jak správně uvedl předkládající soud, že právní úprava použitelná na situaci žalobců v původních řízeních, pokud jde o jejich nárok na rodinné dávky, je vymezená v čl. 14 odst. 1 písm. a) a čl. 14a odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71.

39 Je totiž nesporné, že podle čl. 14 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71 se na J. Wawrzy尼亚ka během období nepřesahujícího dvanáct měsíců, během kterého byl vyslán do Německa, nadále vztahovaly právní předpisy členského státu, na jehož území má sídlo společnost, pro kterou obvykle pracuje, a sice polské právní předpisy.

40 Stejně tak není sporné, že podle čl. 14a odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71 byl W. Hudzinski, pokud jde o období nepřesahující dvanáct měsíců, během kterého vykonával výdělečnou činnost v Německu, nadále podřízen právním předpisům členského státu, na jehož území obvykle vykonává svou samostatně výdělečnou činnost, tedy polským právním předpisům.

41 Je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury je účelem ustanovení hlavy II nařízení č. 1408/71, kterými se určují právní předpisy, jež se použijí na pracovníky pohybující se v rámci Evropské unie, zejména to, aby dotčené osoby v zásadě podléhaly systému sociálního zabezpečení pouze jediného členského státu,

aby se tak zabránilo souběhu použitelných vnitrostátních právních předpisů a složitostem, které by z něj mohly vyplynout. Tato zásada je vyjádřena v čl. 13 odst. 1 tohoto nařízení (viz zejména rozsudek ze dne 14. října 2010, Schwemmer, C-16/09, Sb. rozh. s. I-9717, bod 40 a citovaná judikatura).

- 42 Kromě toho platí, že jelikož článek 48 SFEU stanoví koordinaci právních předpisů členských států, a nikoli jejich harmonizaci, nejsou tímto ustanovením dotčeny hmotněprávní a procesní rozdíly mezi systémy sociálního zabezpečení každého členského státu, a tudíž ani rozdíly mezi nároky v nich pojištěných osob, neboť každý členský stát si ponechává pravomoc určit při dodržení unijního práva ve svých právních předpisech podmínky poskytování dávek v rámci systému sociálního zabezpečení (viz zejména rozsudek ze dne 30. června 2011, da Silva Martins, C-388/09, Sb. rozh. s. I-5737, bod 71 a citovaná judikatura).
- 43 V tomto rámci nemůže primární unijní právo pojištění zaručit, že přestěhování do jiného členského státu bude z hlediska sociálního zabezpečení neutrální. Použití, a to případně na základě ustanovení tohoto nařízení č. 1408/71, vnitrostátní právní úpravy, která je z pohledu dávek sociálního zabezpečení méně příznivá, tak může být v zásadě v souladu s požadavky primárního unijního práva v oblasti volného pohybu osob (viz obdobně výše citovaný rozsudek Silva Martins, bod 72).
- 44 Z těchto zásad vyplývá, že žalobci v původních řízeních, kteří se přemístili z jednoho členského státu do druhého, v daném případě do Spolkové republiky Německo, aby zde vykonali práci, mají v zásadě nárok pouze na rodinné dávky stanovené právními předpisy prvního členského státu, což jsou jediné právní předpisy použitelné na základě nařízení č. 1408/71, i když jsou, jako je tomu v daném případě, méně výhodné než dávky stejné povahy stanovené německými právními předpisy.
- 45 I když německé orgány nejsou na základě unijního práva povinny přiznat přídatky na dítě dotčené v původních řízeních, vyvstává nicméně otázka, zda toto právo brání možnosti takového přiznání, tím spíše, že se ukazuje, jak vyplývá ze spisu předloženého Soudnímu dvoru, že podle německých právních předpisů mohou žalobci v původních řízeních získat nárok na tuto dávku pouze na základě toho, že měli neomezenou povinnost k dani z příjmu, nebo byli považováni za osobu s takovou povinností, což musí ověřit předkládající soud.
- 46 Jak připomněl Soudní dvůr v bodě 29 výše citovaného rozsudku Bosmann, je ustanovení nařízení č. 1408/71 nutno vykládat ve světle článku 48 SFEU, který směřuje k usnadnění volného pohybu pracovníků a znamená zejména, že migrující pracovníci nesmějí ztratit nároky na dávky sociálního zabezpečení, ani jim nesmí být snížena částka těchto dávek z důvodu, že využili právo na volný pohyb, které jim přiznává Smlouva.
- 47 Stejně tak Soudní dvůr v bodě 30 téhož rozsudku uvedl, že první bod odůvodnění nařízení č. 1408/71 uvádí, že pravidla pro koordinaci vnitrostátních právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení, která jsou v tomto nařízení obsažena, spadají do rámce volného pohybu pracovníků, kteří jsou státními příslušníky členských států, a měla by přispívat ke zlepšení jejich životní úrovně a pracovních podmínek.
- 48 Ve světle těchto skutečností Soudní dvůr v bodě 31 výše citovaného rozsudku Bosmann rozhodl, že za okolností, jako byly okolnosti věci, ve které byl vydán tento rozsudek, nelze členský stát bydliště zbavit možnosti poskytovat rodinné dávky osobám bydlícím na jeho území. Podle čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71 sice podléhá osoba zaměstnaná na území jednoho členského státu právním předpisům uvedeného státu, i když má bydliště na území jiného členského státu, nicméně členskému státu bydliště nemá být tímto nařízením bráněno v tom, aby této osobě přiznal nárok na rodinné dávky podle svých právních předpisů.
- 49 Soudní dvůr v bodě 32 téhož rozsudku dodává, že zásada výlučné použitelnosti právních předpisů určených na základě ustanovení hlavy II nařízení č. 1408/71, připomenutá v bodě 41 tohoto rozsudku, nemůže sloužit jako základ pro vyloučení možnosti členského státu, který není příslušným státem

a který neváže nárok na přiznání rodinné dávky na podmínky zaměstnání nebo pojištění, poskytnout takovou dávku osobě s bydlištěm na jeho území, pokud možnost takového poskytnutí skutečně vyplývá z jeho právních předpisů.

- 50 V projednávaných věcech se předkládající soud táže Soudního dvora, zda za takových okolností, jako byly okolnosti věci, ve které byl vydán výše citovaný rozsudek Bosmann, takto uznaná možnost členského státu, který není příslušným státem na základě ustanovení hlavy II nařízení č.1408/71, udělit rodinnou dávku osobě, která má bydliště na jeho území, musí být rovněž připuštěna v takových situacích, jako jsou situace v původních řízeních, bez ohledu na skutečnost, že se ve vícero ohledech odlišují od situace dotčené ve věci, ve které byl vydán uvedený rozsudek Bosmann.
- 51 Zaprvé, pokud jde o relevanci okolnosti, že žalobci v původních řízeních neztratili své nároky na dávky sociálního zabezpečení ani jim nebyla snížena částka těchto dávek z důvodu, že využili práva na volný pohyb, neboť si zachovali nárok na rodinné dávky v příslušném členském státě, nemůže tato okolnost sama o sobě vyloučit, že nepříslušný členský stát má možnost přiznat takové dávky.
- 52 I když Soudní dvůr v bodě 29 výše citovaného rozsudku Bosmann uvedl, že migrující pracovníci nesmějí ztratit nároky na dávky sociálního zabezpečení ani jim nesmí být snížena částka těchto dávek z důvodu, že využili právo na volný pohyb, které jim přiznává Smlouva, bylo toto uvedeno výslovně jako příklad možných důsledků článku 48 SFEU a účelu tohoto ustanovení pro výklad nařízení č. 1408/71.
- 53 Toto konstatování, které je nutno chápat s ohledem na konkrétní okolnosti věci v původním řízení ve věci, ve které byl vydán uvedený rozsudek, má kromě toho druhotný význam oproti zásadě připomenuté v uvedeném bodě téhož rozsudku na prvním místě, která je součástí ustálené judikatury, podle které ustanovení nařízení č. 1408/71 musí být vykládána ve světle účelu článku 48 SFEU, kterým je přispět k zavedení co možná nejúplnější svobody pohybu migrujících pracovníků (viz zejména výše citovaný rozsudek Silva Martins, bod 70 a citovaná judikatura).
- 54 V tomto ohledu je nutno rovněž připomenout, že z prvního bodu odůvodnění nařízení č. 1408/71 vyplývá, že jeho cílem je přispívat ke zlepšení životní úrovně a pracovních podmínek migrujících pracovníků.
- 55 V tomto rámci Soudní dvůr rozhodl, že v případě, že by se nařízení č. 1408/71 vykládalo tak, že členskému státu zakazuje, aby pracovníkům a jejich rodinným příslušníkům poskytoval rozsáhlejší sociální ochranu než tu, která vyplývá z uplatňování zmíněného nařízení, došlo by k překročení cíle tohoto nařízení a zároveň k vybočení z účelu i rámce článku 48 SFEU (rozsudek ze dne 16. července 2009, von Chamier-Glisczinski, C-208/07, Sb. rozh. s. I-6095, bod 56).
- 56 Unijní právní úprava v oblasti koordinace vnitrostátních právních předpisů sociálního zabezpečení, zejména vzhledem k cílům, na kterých je založena, totiž nemůže být uplatňována – až na výslovně stanovené výjimky, které jsou v souladu s těmito cíli – způsobem, který by migrující pracovníky nebo jejich oprávněné rodinné příslušníky zbavoval nároku na dávky přiznané pouze na základě právních předpisů jednoho členského státu (viz zejména výše citovaný rozsudek Silva Martins, bod 75).
- 57 S ohledem na tyto okolnosti je třeba konstatovat, že výklad čl. 14 odst. 1 písm. a) a čl. 14a odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71, který umožňuje členskému státu přiznat rodinné dávky v takové situaci, jako je situace v původním řízení, kdy migrující pracovník neztratil nárok na dávky sociálního zabezpečení ani mu nebyla snížena částka těchto dávek z důvodu, že využil právo na volný pohyb, neboť si zachoval nárok na rodinné dávky stejné povahy v příslušném členském státě, nelze vyloučit, protože svou povahou přispívá ke zlepšení životní úrovně a pracovních podmínek migrujících pracovníků tím, že jim přiznává širší sociální ochranu, než jaká vyplývá z uplatnění uvedeného nařízení, a přispívá tak k dosažení cíle těchto ustanovení, který spočívá v usnadnění volného pohybu pracovníků.

- 58 Co se zadruhé týče ve výše citovaném rozsudku Bosmann uvedených odkazů na bydliště migrujícího pracovníka na území nepřislušného členského státu, o jehož rodinnou dávku bylo žádáno, jsou vysvětleny okolnosti, že ve věci, ve které byl vydán tento rozsudek, měla žalobkyně v původním řízení na tuto dávku nárok podle § 62 odst. 1 EStG na základě samotné skutečnosti, že má bydliště v tomto státě, aniž toto ustanovení podřizovalo tento nárok podmínkám zaměstnání nebo pojištění.
- 59 Z toho plyne, že jde o odkazy na základ nároku na dotčené rodinné dávky ve vnitrostátním právním předpise dotčeného členského státu, a zejména pak na kolizní kritérium bydliště, které je v něm obsaženo.
- 60 Nicméně § 62 odst. 1 EStG stanoví, že na přídavky na dítě má nárok rovněž každá osoba, která i když nemá bydliště nebo obvyklý pobyt na vnitrostátním území, měla neomezenou povinnost k dani z příjmu nebo se považovala za osobu s neomezenou povinností k dani z příjmu.
- 61 O toto druhé kritérium se jedná ve věcech v původních řízeních.
- 62 Pokud však podle vnitrostátního práva obě kritéria uvedená v § 62 odst. 1 EStG jsou samy o sobě podkladem pro nárok na přídavky na dítě, což musí ověřit předkládající soud, nemůže ve výše uvedeném rozsudku Bosmann uvedený odkaz na kolizní kritérium bydliště migrujícího pracovníka vést k tomu, že členský stát, který není příslušným členským státem na základě ustanovení kapitoly II nařízení č. 1408/71, může přiznat rodinnou dávku pouze tehdy, když je tento nárok požadován na základě tohoto kritéria, a že by naproti tomu byla tato možnost vyloučena za situace, kdy by se použilo alternativní kritérium.
- 63 V tomto kontextu se předkládající soud rovněž táže na relevanci okolnosti, že v situacích v původních řízeních, oproti situaci, která byla dotčena ve věci, ve které byl vydán výše uvedený rozsudek Bosmann, dítě nebydlí na území nepřislušného členského státu, ve kterém je o dávku na toto dítě žádáno.
- 64 K tomuto je třeba konstatovat, že ve výše citovaném rozsudku Bosmann Soudní dvůr v dotčené situaci neodkazuje na existenci tohoto prvku vazby na území nepřislušného členského státu, aby odůvodnil závěr, že tento stát má možnost přiznat rodinné dávky.
- 65 Nakonec je třeba konstatovat, že v takové situaci, jako je situace dotčená ve věci, ve které byl vydán výše uvedený rozsudek Bosmann, bydliště migrujícího pracovníka a bydliště dítěte na území nepřislušného členského státu zajisté představuje s ohledem na povahu dotčené dávky přesnou a zvláště úzkou vazbu.
- 66 V projednávaných věcech v původních řízeních spočívá vazba dotčených situací na území nepřislušného členského státu, jehož rodinné dávky jsou požadovány, v neomezené daňové povinnosti ohledně příjmů z dočasné práce vykonávané v tomto členském státě. Taková vazba je založena na přesném kritériu a může být považována za dostatečně úzkou rovněž vzhledem ke skutečnosti, že požadovaná rodinná dávka je financována daňovými příjmy.
- 67 Za těchto okolností se neukazuje, že přiznání této dávky, která není podřizována podmínkám zaměstnání nebo pojištění, v situacích v původních řízeních, by mělo povahu přespříliš ovlivňující předvídatelnosti a účinnosti uplatňování pravidel pro koordinaci nařízení č. 1408/71, požadavků týkajících se právní jistoty, která chrání rovněž zájmy migrujících pracovníků a mezi kterými je ostatně zásada, připomenutá v bodě 41 tohoto rozsudku, která spočívá v zásadně výlučné použitelnosti právních předpisů členského státu, který je těmito pravidly označen za příslušný stát.
- 68 Vzhledem k tomu, co bylo uvedeno výše, je třeba na jedinou otázku ve věci C-611/10 a na první dvě otázky ve věci C-612/10 odpovědět tak, že čl. 14 odst. 1 písm. a) a čl. 14a odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71 musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání tomu, aby členský stát, který není těmito ustanoveními označen za příslušný stát, přiznal přídavky na dítě v souladu se svým vnitrostátním právem migrujícímu pracovníkovi,

který vykonává na jeho území dočasnou práci za okolností, jako jsou okolnosti v původním řízení, včetně případů, kdy bylo zaprvé určeno, že dotčený pracovník neutrpěl žádnou újmu na svých právech z důvodu výkonu práva na volný pohyb, neboť si zachoval nárok na rodinné dávky stejné povahy v příslušném členském státě, a zadruhé, že tento pracovník ani dítě, na které je uvedena dávka požadována, nepobývají obvykle na území členského státu, kde byla dočasná práce vykonávána.

Ke třetí a čtvrté otázce ve věci C-612/10

- 69 Podstatou třetí a čtvrté otázky předkládajícího soudu ve věci C-612/10, které je třeba přezkoumat společně, je, zda unijní právo, zejména pravidla k zamezení souběhu nároků upravená v článku 76 nařízení č. 1408/71 a článku 10 nařízení č. 547/72, pravidla smlouvy v oblasti volného pohybu pracovníků a zásada zákazu diskriminace, musí být vykládány v tom smyslu, že brání v takové situaci, jako je situace v původním řízení, použití takového pravidla vnitrostátního práva, jako je pravidlo vyplývající ze § 65 EStG, které vylučuje nárok na přídavky na dítě, pokud obdobná dávka musí být vyplacena v jiném státě, nebo by byla vyplacena, pokud by o ni bylo příslušným způsobem požádáno.
- 70 Jelikož v tomto ohledu z přezkumu dvou prvních otázek ve věci C-612/10 vyplývá, že čl. 14 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71 musí být vykládán v tom smyslu, že v takové situaci jako je situace dotčená v původním řízení má Spolková republika Německo, která není státem příslušným podle tohoto ustanovení, možnost, ale nikoliv povinnost, přiznat vyslanému pracovníkovi vykonávajícímu dočasnou práci na jejím území přídavky na dítě v souladu se svými vnitrostátními právními předpisy, musí tento stát mít v zásadě rovněž možnost rozhodnout, jak uvedl předkládající soud, zda a popřípadě jakým způsobem zohlední okolnost, že v členském státě příslušném podle uvedeného ustanovení, v daném případě Polské republiky, existuje nárok na srovnatelnou dávku.
- 71 Nicméně pokud v takové situaci, jako je situace v původním řízení, právní předpisy nepřísušného členského státu stanoví nárok na rodinnou dávku, která poskytuje dodatečnou ochranu migrujícímu pracovníkovi z důvodu, že má neomezenou povinnost k dani z příjmu v tomto státě nebo se považuje za osobu s takovou povinností v období, kdy vykonával práci, nemohou být taková případná pravidla k zamezení souběhu nároků stanovená těmito právními předpisy, jaká vyplývají z § 65 EStG použita, pokud je konstatováno, že je toto použití v rozporu s unijním právem.
- 72 Ve výše uvedeném rozsudku Schwemmer, na který žalobci v původních řízeních odkazují, Soudní dvůr rozhodl, že v situaci v původním řízení musí být pravidlo k zamezení souběhu nároků uvedené v článku 10 nařízení č. 574/72 vykládáno v tom smyslu, že nárok na přídavky na dítě vzniklý podle německého práva nemůže být podle § 65 odst. 1 EStG zčásti pozastaven do výše částky, která by mohla být vyplacena ve Švýcarsku.
- 73 Je nicméně třeba konstatovat, že na situaci, která je předmětem původního řízení, se nevztahuje uvedené pravidlo k zamezení souběhu a ostatně ani pravidlo stanovené v článku 76 nařízení č. 1408/71, jelikož se netýká případu souběhu nároků stanovených právními předpisy členského státu bydliště dotčeného dítěte s nároky vyplývajícími z právních předpisů členského státu zaměstnání označeného za příslušný stát na základě uvedeného nařízení (v tomto smyslu viz výše citované rozsudky Bosmann, bod 24, a Schwemmer, body 43 a 51).
- 74 V původním řízení je totiž Polská republika zároveň členským státem bydliště dotčeného dítěte a členským státem zaměstnání vyslaného pracovníka, který je označen za příslušný stát podle čl. 14 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71, a sice členský stát, na jehož území má sídlo společnost, pro kterou tento pracovník obvykle pracuje.
- 75 Z toho plyne, že pravidla k zamezení souběhu stanovená v článku 76 nařízení č. 1408/71 a článku 10 nařízení č. 574/72 nemohou v projednávané věci bránit vyloučení nároku na přídavky na dítě podle takového vnitrostátního pravidla k zamezení souběhu nároků, jaké vyplývá z § 65 EStG.

- 76 Použití takového pravidla vnitrostátního práva k zamezení souběhu nároků v takové věci, jako je věc v původním řízení, pokud zřejmě, jak vyplývá ze spisu předloženému Soudnímu dvoru, nevede ke snížení dávky o výši srovnatelné dávky vyplacené v jiném státě, ale k vyloučení této dávky, však může představovat značné znevýhodnění zasahující ve skutečnosti mnohem větší množství migrujících pracovníků než pracovníků usazených, kteří vykonávali všechnu činnost v dotčeném členském státě, ověření čehož přísluší předkládajícímu soudu.
- 77 Jsou to totiž zejména migrující pracovníci, kteří mohou být v jiném členském státě, zejména v členském státě, odkud pocházejí, příjemci srovnatelných dávek, které mohou mít ostatně značně rozdílnou výši.
- 78 Takové znevýhodnění se jeví jako neodůvodněné tím spíše, že dávka dotčená v původním řízení je hrazena z daňových příjmů a že podle dotčených vnitrostátních předpisů má žalobce v původním řízení nárok na tuto dávku z důvodu, že měl neomezenou povinnost k dani z příjmu v Německu.
- 79 K tomuto je třeba připomenout, že Soudní dvůr již rozhodl, že cíle článků 45 SFEU a 48 SFEU by nebylo dosaženo, kdyby migrující pracovníci následkem toho, že využijí práva volného pohybu, měli ztratit výhody sociálního zabezpečení, které jim poskytují pouze právní předpisy jednoho členského státu (v tomto smyslu viz výše citovaný rozsudek *da Silva Martins*, bod 74 a citovaná judikatura).
- 80 Z judikatury Soudního dvora rovněž vyplývá, že cílem článků 45 SFEU až 48 SFEU, stejně jako nařízení č. 1408/71, přijatého k jejich provedení, je zejména zabránit tomu, aby s pracovníkem, který využil práva na volný pohyb, bylo bez objektivního odůvodnění zacházeno méně příznivě než s pracovníkem, který celý život pracoval v jediném členském státě (v tomto smyslu viz výše citovaný rozsudek *da Silva Martins*, bod 76 a citovaná judikatura).
- 81 Znevýhodnění zmíněné v bodě 76 tohoto rozsudku, i když je možno je vysvětlit rozdíly mezi právními předpisy o sociálním zabezpečení členských států, které nadále existují navzdory koordinačním pravidlům unijního práva, je tedy v rozporu s požadavky primárního unijního práva v oblasti volného pohybu pracovníků (viz zejména výše citovaný rozsudek *da Silva Martins*, body 72 a 73, jakož i citovaná judikatura).
- 82 Tento závěr není zpochybněn cílem čl. 14 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71, který, podle judikatury Soudního dvora a jak připomíná předkládající soud, spočívá v podpoře volného pohybu služeb a v zabránění tomu, aby podnik se sídlem na území členského státu nebyl povinen přihlásit své pracovníky, podléhající jinak systému sociálního zabezpečení tohoto státu, do systému sociálního zabezpečení jiného členského státu, jestliže do něj byli vysláni k provedení prací omezeného trvání, což by ztěžovalo tomuto podniku výkon této základní svobody (v tomto smyslu viz zejména rozsudek ze dne 10. února 2000, *FTS*, C-202/97, *Recueil*, s. I-883, body 28 a 29).
- 83 K tomuto je třeba uvést, že cílem vyloučení příznání přídávků na dítě, ke kterému vede v situaci dotčené v původním řízení uplatnění takového vnitrostátního pravidla k zamezení souběhu dávek, jaké vyplývá z § 65 *EstG*, není vyhnout se nákladům a správním komplikacím, které by změna použitelných vnitrostátních předpisů mohla způsobit podnikům z jiných členských států, které vysílají pracovníky do Německa.
- 84 Je totiž nesporné, že dávka dotčená v původním řízení je přiznána, aniž jsou podniky, ze kterých pocházejí tito pracovníci, povinny přispět na uhrazení této dávky a aniž jsou v souvislosti s ní zatíženy správními formalitami.
- 85 Na třetí a čtvrtou otázku ve věci C-612/10 je tedy třeba odpovědět, že pravidla smlouvy v oblasti volného pohybu pracovníků musí být vykládána v tom smyslu, že brání v takové situaci, jako je situace v původním řízení, použití takového pravidla vnitrostátního práva, jako je pravidlo vyplývající z § 65 *EStG*, pokud vede nikoliv ke snížení dávky o výši srovnatelné dávky přiznané v jiném státě, ale k vyloučení této dávky.

K nákladům řízení

- 86 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

- 1) Články 14 odst. 1 písm. a) a čl. 14a odst. 1 písm. a) nařízení (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996, pozměněném nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 647/2005 ze dne 13. dubna 2005, musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání tomu, aby členský stát, který není těmito ustanoveními označen za příslušný stát, přiznal přídatky na dítě v souladu s vnitrostátním právem migrujícímu pracovníkovi, který vykonává na jeho území dočasnou práci za okolností, jako jsou okolnosti v původním řízení, včetně případů, kdy bylo zaprvé určeno, že dotčený pracovník neutrpěl žádnou újmu na svých právech z důvodu výkonu práva na volný pohyb, neboť si zachoval nárok na rodinné dávky stejné povahy v příslušném členském státě, a zadruhé, že tento pracovník ani dítě, na které je uvedena dávka požadována, nepobývají obvykle na území členského státu, kde byla dočasná práce vykonávána.
- 2) Pravidla Smlouvy o FEU v oblasti volného pohybu pracovníků musí být vykládána v tom smyslu, že brání v takové situaci, jako je situace v původním řízení, použití takového pravidla vnitrostátního práva, jako je pravidlo vyplývající z § 65 zákona o dani z příjmu (Einkommensteuergesetz), pokud vede nikoliv ke snížení dávky o výši srovnatelné dávky přiznané v jiném státě, ale k vyloučení této dávky.

Podpisy.